

WYMAGANIA EDUKACYJNE

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

zakres rozszerzony – klasa II A

Cele

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski; wyraża i uzasadnia własne zdanie w wybranych sprawach w formie ustnej i pisemnej na różnych forach publicznych; przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych.

II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Uczeń rozpoznaje problemy w skali lokalnej, krajowej, europejskiej i globalnej oraz szuka ich rozwiązania; rozumie złożoność problemów społecznych i politycznych; dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

III. Współdziałanie w sprawach publicznych.

Uczeń współpracuje z innymi – planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; sprawnie korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego; zna i stosuje zasady samoorganizacji i samopomocy.

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Uczeń wyjaśnia demokratyczne zasady i procedury oraz stosuje je w codziennym życiu; charakteryzuje demokrację na tle innych ustrojów, ocenia działanie instytucji demokratycznych w Polsce i na świecie; ocenia rolę stowarzyszeń i organizacji obywatelskich oraz różnych form aktywności obywateli w funkcjonowaniu współczesnej demokracji.

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; wykorzystuje swoją wiedzę o zasadach demokracji i ustroju Polski do interpretacji i oceny wydarzeń w życiu społecznym i politycznym; przedstawia prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej; rozumie znaczenie prawa i praw człowieka w codziennym życiu obywatela oraz rozpoznaje przypadki ich łamania.

VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.

Uczeń przedstawia związki między swoim życiem a sytuacją społeczności lokalnej, sytuacją Polski, Europy i świata; wyjaśnia złożoność zjawisk społecznych, politycznych, ekonomicznych i kulturowych; uwzględnia perspektywę globalną w interpretacji tych zjawisk.

W centrum uwagi – zakres rozszerzony

Temat lekcji	Zagadnienia	DOPUSZCZAJĄCY Uczeń:	DOSTATECZNY Uczeń potrafi to, co na ocenę 2 oraz:	DOBRY Uczeń potrafi to, co na ocenę 3 oraz:	BARDZO DOBRY Uczeń potrafi to, co na ocenę 4 oraz:	CELUJĄCY Uczeń potrafi to, co na ocenę 5 oraz:
Społeczeństwo						
Życie zbiorowe i jego reguły	<ul style="list-style-type: none"> socjologia formy życia społecznego normy społeczne instytucje społeczne anomia konflikty społeczne rozwiązywanie konfliktów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>zbiorowość, stosunki społeczne, społeczność, społeczeństwo, norma społeczna, instytucja społeczna, konflikt społeczny, konformizm</i> wymienia rodzaje norm społecznych wymienia przykłady instytucji społecznych podaje źródła konfliktów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>socjologia, więź społeczna, zależność społeczna, działanie społeczne, para, krąg społeczny, publiczność, wspólnota, wartości,</i> charakteryzuje formy życia społecznego wymienia i opisuje formy zbiorowości omawia rodzaje norm społecznych opisuje funkcje norm społecznych przedstawia przykłady instytucji społecznych podaje elementy konfliktów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zbiór społeczny, styczność przestrzenna, styczność społeczna, sankcje, anomia</i> wymienia i opisuje rodzaje więzi społecznych charakteryzuje zadania instytucji społecznych opisuje przyczyny, przejawy i skutki anomii omawia sposoby rozwiązywania konfliktów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>socjologia ogólna, socjologia szczegółowa, łączność psychiczna, innowacja, rytualizm, wycofanie, bunt, alienacja</i> przedstawia i analizuje wpływ poglądów Augusta Comte'a, Herberta Spencera, Emila Durkheima, Maxa Webera na badania socjologiczne charakteryzuje fazy konfliktu społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia sposoby rozwiązywania konfliktów
Socjalizacja i kontrola społeczna	<ul style="list-style-type: none"> socjalizacja pierwotna i wtórna modele socjalizacji czynniki socjalizacji kontrola społeczna stygmatyzacja społeczna resocjalizacja 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wychowanie, socjalizacja, uspołecznienie</i> uzasadnia przy pomocy nauczyciela, dlaczego człowiek jest istotą społeczną tłumaczy, jaki wpływ na człowieka ma kontrola społeczna wymienia etapy socjalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>natura ludzka, socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna, porządek społeczny, kontrola społeczna, resocjalizacja</i> charakteryzuje etapy socjalizacji wymienia czynniki socjalizacji opisuje formy i środki kontroli społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dewiacja, stygmatyzacja</i> charakteryzuje różne modele socjalizacji opisuje czynniki socjalizacji omawia teorię stygmatyzacji społecznej tłumaczy, na czym polega proces resocjalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różne modele socjalizacji opisuje typy socjalizacji omawia i ocenia mechanizmy procesów socjalizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ czynników socjalizacji na przystosowanie młodych ludzi do funkcjonowania w zbiorowości ocenia skutki stygmatyzacji społecznej ocenia skutki resocjalizacji
Grupy	<ul style="list-style-type: none"> podział grup 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia różne style

społeczne	<ul style="list-style-type: none"> społecznych, czynniki grupotwórcze cechy grupy społecznej pozycja i rola społeczna status społeczny grupy odniesienia 	<p>terminów: <i>grupa społeczna, interakcja społeczna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy grupy społecznej omawia funkcjonowanie małej grupy społecznej 	<p>terminów: <i>piramida Masłowa, pozycja społeczna, rola społeczna, status społeczny</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rodzaje grup społecznych opisuje klasyfikację potrzeb według Abrahama Masłowa 	<p>terminów: <i>kategoria statystyczna, kategoria socjologiczna, kategoria społeczna, grupy odniesienia</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa czynniki grupotwórcze określa rodzaje ról społecznych i ich wpływ na funkcjonowanie grupy społecznej porównuje różne style kierowania grupą 	<p>liczebności, interakcji i więzi społecznych, celów, wartości i norm oraz poczucia odrębności i wspólnoty na sposób funkcjonowania grupy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje grupy odniesienia i omawia ich wpływ na społeczne funkcjonowanie jednostki 	<p>kierowania grupą</p>
Rodzina	<ul style="list-style-type: none"> rodzina w ujęciu historycznym i współczesnym cechy współczesnej rodziny modele rodziny nowe formy rodziny funkcje rodziny rodzina w prawie polskim 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: <i>rodzina, rodzina tradycyjna, adopcja, powinowactwo, pokrewieństwo</i>, wymienia cechy współczesnej rodziny wymienia cechy rodziny tradycyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konkubinat, związek partnerski, patriarchy, matriarchy, intercyza</i>, omawia cechy współczesnej rodziny charakteryzuje nowe formy rodziny opisuje sytuację współczesnej rodziny w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rodzina patrylinearna, matrylinearna</i> przedstawia i opisuje charakter i formy rodziny na przestrzeni wieków charakteryzuje funkcje rodziny i sposoby ich realizacji przez rodziny współczesne omawia postawy rodzicielskie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje modele rodziny ze względu na typ małżeństwa, wielkość, podział władzy i miejsce zamieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje tradycyjny model rodziny ze współczesnym ocenia różne postawy rodzicielskie ocenia sytuację współczesnej rodziny w Polsce
Podziały społeczne	<ul style="list-style-type: none"> zróżnicowanie społeczne struktura i warstwa społeczna ruchliwość społeczna nierówności społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura społeczna, klasa, warstwa</i> przedstawia przyczyny zróżnicowania społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stratyfikacja społeczna, system klasowy, system warstwowy, struktura klasowo-warstwowa, struktura społeczno-zawodowa, ruchliwość społeczna</i> opisuje różne rodzaje stratyfikacji społecznej omawia przyczyny, przejawy i skutki nierówności społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system kastowy, ruchliwość pozioma, ruchliwość pionowa, awans, degradacja</i> porównuje różne rodzaje stratyfikacji społecznej omawia procesy społeczne, które mają wpływ na trwałość i stabilność stratyfikacji społecznej charakteryzuje różne rodzaje struktury społecznej wymienia przyczyny i rodzaje ruchliwości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kooptacja, zasada kumulatywnych korzyści</i> opisuje i porównuje strukturę społeczeństwa polskiego czasów PRL i współcześnie 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia społeczne skutki nierówności społecznych

Problemy życia społecznego w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wykluczenie społeczne problem bezrobocia sytuacja niepełnosprawnych perspektywy ludzi młodych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: <i>bezrobocie, demografia, patologia, niepełnosprawność</i>, charakteryzuje przyczyny i skutki bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wykluczenie społeczne, polityka społeczna</i> omawia sposoby zwalczania bezrobocia charakteryzuje główne problemy społeczne w Polsce i omawia możliwości ich rozwiązania 	społecznej <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rodzaje bezrobocia omawia przyczyny i przejawy wykluczenia społecznego charakteryzuje i ocenia sytuację niepełnosprawnych w Polsce omawia problemy i ocenia perspektywy ludzi młodych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje następstwa wykluczenia społecznego omawia instrumenty aktywnej polityki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia perspektywy ludzi młodych w Polsce
Zmiana społeczna	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny zmian społecznych reakcje na zmiany społeczne typy społeczeństw społeczeństwo współczesne formy zmian społecznych: rewolucja i reformy ruchy społeczne ruch kobiet ruch niepodległościowy ruch praw obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zmiana społeczna, rewolucja, reformy</i> omawia przyczyny i skutki zmian społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>proces społeczny, rozwój społeczny, regres społeczny, postęp społeczny, ruch społeczny</i> charakteryzuje społeczeństwo współczesne omawia istotę i złożoność ruchów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transformacja ustrojowa, ruch radykalny, ruch reformatorski, ruch emancypacyjny</i> omawia sposoby i formy zmian społecznych oraz ocenia ich wpływ na jednostkę i społeczeństwo opisuje reakcje na zmiany społeczne wymienia i charakteryzuje typy społeczeństw 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dyfuzja, feminizm, ruch niepodległościowy non-violence, ruch praw obywatelskich</i> porównuje ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich
Naród i mniejszości narodowe	<ul style="list-style-type: none"> czynniki narodotwórcze konceptje narodu tożsamość narodowa postawy wobec ojczyzny i narodu szowinizm rasizm antysemityzm mniejszości narodowe i etniczne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>naród, symbole narodowe, patriotyzm</i> wymienia czynniki narodotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>świadomość narodowa, kosmopolityzm, rasizm, antysemityzm, nacjonalizm, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna</i> charakteryzuje czynniki narodotwórcze opisuje postawy wobec ojczyzny i narodu przedstawia mniejszości narodowe i etniczne w 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tożsamość narodowa, asymilacja, ksenofobia, szowinizm, wielokulturowość</i> opisuje koncepcję etniczno-kulturową i polityczną tworzenia się narodu przedstawia negatywne postawy związane z postrzeganiem narodu charakteryzuje sytuację prawną mniejszości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: <i>rekulturacja</i> przedstawia poglądy Johanna G. Herdera i Romana Dmowskiego na genezę państwa wyjaśnia przyczyny, przejawy i skutki zanikania tożsamości narodowej 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia postawy wobec ojczyzny i narodu ocenia negatywne postawy związane z postrzeganiem narodu

	<ul style="list-style-type: none"> • sytuacja prawna mniejszości etnicznych i narodowych 		<p>Polsce</p>	<p>narodowych i etnicznych w Polsce</p>		
<p>Procesy narodowości we i społeczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • integracja narodów w świecie zachodnim • charakterystyka konfliktów między narodami • konflikty na świecie • polityka państw wobec imigrantów • integracja kulturowa i polityka integracji • imigranci w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>integracja</i> • omawia przyczyny i przejawy konfliktów między narodami 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, imigrant</i> • omawia przyczyny i przejawy integracji w świecie zachodnim • charakteryzuje politykę państw wobec imigrantów • przedstawia przeszkody w procesie integracji imigrantów w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>integracja kulturowa, repatriant, uchodźca</i> • omawia konflikty etniczne na przykładzie Hiszpanii i byłej Jugosławii • charakteryzuje problem imigrantów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wybrane unie regionalne świata • wymienia przykłady ważniejszych konfliktów, wojen i aktów terrorystycznych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia politykę państw wobec imigrantów • ocenia problem imigrantów w Polsce

Państwo i polityka

<p>Institucja państwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • definicja państwa • procesy państwowotwórcze • geneza państwa • współczesne państwa • funkcje państwa • cechy państwa • prawomocność władzy • państwo a naród 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, władza</i> • wymienia cechy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega proces państwowotwórczy • charakteryzuje cechy państwa • opisuje funkcje państwa • tłumaczy, na czym polega prawomocność władzy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>legitymizacja</i> • przedstawia różne koncepcje definicji państwa • tłumaczy, na czym polega zasada samostanowienia narodów • opisuje firmy legitymizacji władzy 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i porównuje teorie dotyczące genezy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ zasady samostanowienia narodów na kształtowanie się współczesnej Europy
<p>Obywatel i obywatelstwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wzorce obywatelstwa • nabywanie i zrzekanie się obywatelstwa • obywatelstwo a narodowość • prawa i 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>obywatelstwo, narodowość</i> • wymienia sposoby nabywania polskiego obywatelstwa • przedstawia prawa i obowiązki obywatela w 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>prawo krwi, prawo ziemi, naturalizacja, repatriacja</i> • omawia zasady nabywania i zrzekania się obywatelstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>obywatelskość, cnota obywatelska</i> • określa dokonania postaci: Henry'ego Davida Thoreau, Martina Lutera Kinga, Mahatmy Gandhiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia postawę obywatelskiego nieposłuszeństwa

	<ul style="list-style-type: none"> • obowiązki obywatela polskiego • obywatelstwo unijne • obywatelskie nieposłuszeństwo • obywatelskość 	<p>świetle <i>Konstytucji RP</i></p>	<p>polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje cechy charakterystyczne obywatelstwa z wyznacznikami narodowości • wymienia uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje i porównuje wzorce obywatelstwa na przestrzeni dziejów • charakteryzuje postawę obywatelskiego nieposłuszeństwa • omawia uznany kanon cnot obywatelskich 		
Polityka i kultura polityczna	<ul style="list-style-type: none"> • polityka – interpretacja pojęcia • politycy – przywódcy polityczni – mężowie stanu • polityka a moralność • kultura polityczna • typy kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>polityka, polityk</i> • przedstawia różne interpretacje pojęcia polityki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>przywódca polityczny, kultura polityczna</i> • opisuje cechy charakterystyczne przywódców politycznych • wyjaśnia zależności między polityką a moralnością 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mąż stanu,</i> • opisuje proces kreowania przywódców politycznych i sposoby sprawowania przez nich władzy • omawia elementy kultury politycznej • wymienia i charakteryzuje rodzaje kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia poglądy Arystotelesa, Niccola Machiavellego, Carla Schmitta i Michela Foucaulta na istotę polityki • przedstawia klasyfikację polityków według teorii Maxa Webera • wyjaśnia związki między zjawiskami politycznymi a czynnikami kulturowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje i ocenia kulturę polityczną w Polsce
Ideologie, doktryny i programy polityczne	<ul style="list-style-type: none"> • światopogląd i ideologia • ideologia – doktryna – program • prawica i lewica • ideologie totalitarne • faszyzm • nazizm • komunizm • doktryna konserwatywna • doktryna liberalna • doktryna socjalistyczna • socjaldemokracja • chrześcijańska demokracja 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ideologia, doktryna polityczna, program polityczny</i> • rozpoznaje zależności między światopoglądem, ideologią, doktryną i programem politycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>światopogląd, konserwatyzm, liberalizm, socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja</i> • tłumaczy źródła współczesnych doktryn politycznych • charakteryzuje doktrynę konserwatyzmu, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>faszyzm, nazizm, komunizm, socjalizm, idea wodzostwa, korporacje, marksizm, rewolucja proletariacka, dyktatura proletariatu, stalinizm</i> • charakteryzuje historyczne i współczesne sposoby klasyfikacji nurtów myśli politycznej • omawia cechy charakterystyczne ideologii totalitarnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>korporacje, socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, zasada subsydiarności, solidaryzm społeczny</i> • porównuje doktrynę konserwatyzmu, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji • zestawia cechy charakterystyczne ideologii totalitarnych 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia ideologie totalitarne • ocenia doktrynę konserwatyzmu, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji
Systemy partyjne	<ul style="list-style-type: none"> • partia polityczna • funkcje partii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>koteria</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zależności między systemem 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia ordynację większościową i

	<p>politycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> rodzaje partii politycznych systemy partyjne system partyjny a system wyborczy 	<p><i>polityczna, ordynacja wyborcza</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy charakterystyczne partii politycznej 	<p><i>masowa, system jednopartyjny, system dwupartyjny, system wielopartyjny bez partii dominującej, system wyborczy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje partii politycznych charakteryzuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady 	<p><i>arystokratyczna, klub polityczny, system dwupółpartyjny, system wielopartyjny z partią dominującą, ordynacja większościowa, ordynacja proporcjonalna, próg wyborczy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia proces powstawania partii politycznych charakteryzuje różne rodzaje partii politycznych opisuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady 	<p>partyjnym a systemem wyborczym</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje ordynację większościową z proporcjonalną charakteryzuje polską i europejską scenę polityczną 	<p>proporcjonalną</p>
<p>Społeczeństwo obywatelskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> podmioty społeczeństwa obywatelskiego kapitał społeczny organizacje pozarządowe w Polsce organizacje pożytku publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: <i>społeczeństwo obywatelskie</i> wymienia podmioty społeczeństwa obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stowarzyszenie, fundacja</i> opisuje podmioty społeczeństwa obywatelskiego omawia czynniki wpływające na funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego charakteryzuje rodzaje organizacji pozarządowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kapitał społeczny, organizacja pożytku publicznego</i> przedstawia rozumienie społeczeństwa obywatelskiego na przestrzeni dziejów określa, jaki wpływ na rozwój społeczeństwa obywatelskiego ma kapitał społeczny charakteryzuje zasady i cele funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, porównuje i ocenia poglądy Johna Locke’a, Georga Wilhelma Hegla i Alexisa de Tocqueville’a dotyczące społeczeństwa obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ kapitału społecznego na rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Modele demokracji						
<p>Demokracja – zasady i procedury</p>	<ul style="list-style-type: none"> wartości będące fundamentem współczesnej demokracji zasady demokracji fale demokratyzacji demokratyczne wybory 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demokracja, wolność, równość, sprawiedliwość, wybory</i> omawia wartości będące fundamentem współczesnej demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>cenzus, demokracja bezpośrednia, demokracja przedstawicielska (pośrednia), demokratyzacja, referendum</i> charakteryzuje zasady 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, inicjatywa ludowa, recall</i> przedstawia rodzaje równości i sprawiedliwości charakteryzuje wybory w Polsce omawia formy demokracji bezpośredniej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega zjawisko fal demokratyzacji oraz jakie są jego uwarunkowania i skutki omawia polskie tradycje demokratyczne 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie i przestrzeganie zasad i wartości demokratycznych we współczesnej demokracji

	<ul style="list-style-type: none"> • formy demokracji bezpośredniej • polskie tradycje demokratyczne 		<p>współczesnej demokracji</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady prawa wyborczego 	<p>i podaje ich przykłady</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia i opisuje rodzaje referendów 		
Modele ustrojowe państw demokratycznych	<ul style="list-style-type: none"> • formy współczesnych państw • formy państw złożonych • modele ustrojowe państw demokratycznych • system parlamentarno-gabinetowy • system kanclerski • system prezydencki • system półprezydencki • system parlamentarno-komitetowy • relacja pomiędzy państwem a Kościołem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>monarchia, republika, państwo unitarne, państwo złożone</i> • wymienia rodzaje form rządów państw współczesnych • określa rodzaje reżimu politycznego państw współczesnych • podaje rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system polityczny, wotum zaufania, wotum nieufności, państwo wyznaniowe, państwo ateistyczne, konkordat</i> • charakteryzuje rodzaje form rządów państw współczesnych • omawia rodzaje reżimu politycznego państw współczesnych • przedstawia rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>reżim polityczny, federacja, konfederacja, unia, system parlamentarno-gabinetowy, system kanclerski, system prezydencki, system półprezydencki, system parlamentarno-komitetowy, odpowiedzialność polityczna, odpowiedzialność konstytucyjna, państwo neutralne, światopoglądowo</i> • opisuje modele ustrojowe współczesnych państw demokratycznych • charakteryzuje systemy polityczne USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji i Szwajcarii • omawia relacje między władzą świecką i duchowną we współczesnym państwie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kontrasygnata, konstruktywne wotum nieufności, weto zawieszające</i> • porównuje modele ustrojowe współczesnych państw demokratycznych • przedstawia relacje między władzą ustawodawczą i wykonawczą w systemie parlamentarno-gabinetowym, kanclerskim, prezydenckim, półprezydenckim i parlamentarno-komitetowym 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i ocenia relacje między państwem a Kościołem w Polsce
Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym	<ul style="list-style-type: none"> • aparat państwowy • parlament i jego funkcje • struktura parlamentu • funkcjonowanie parlamentu • wybory parlamentarne • mandat parlamentarny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>organ państwa, parlament, mandat, immunitet parlamentarny</i> • przedstawia rolę i zadania izb parlamentu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urząd, legislatura, kadencja, większość zwykła, większość bezwzględna, większość kwalifikowana, ordynacja wyborcza, klub parlamentarny, koalicja rządowa, opozycja</i> • charakteryzuje funkcje parlamentu • omawia sposoby 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>aparat państwowy, tryb sesyjny, tryb permanencji, komisja zwyczajna, komisja nadzwyczajna, komisja śledcza, kworum, system większościowy, system proporcjonalny, mandat wolny, mandat imperatywny, immunitet formalny, immunitet</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zależności między parlamentarną i partyjną działalnością parlamentarzystów 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zasadność funkcjonowania immunitetu parlamentarnego w Polsce.

	<ul style="list-style-type: none"> • immunitet parlamentarny • koalicja i opozycja 		<p>podejmowania decyzji na forum parlamentu</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposoby przeprowadzania wyborów do parlamentu, • wyjaśnia, jaką rolę w działalności parlamentarzystów pełni mandat poselski i immunitet 	<p><i>materialny, dyscyplina klubowa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia klasyfikację organów państwowych • przedstawia strukturę parlamentu • wymienia sposoby funkcjonowania parlamentu • charakteryzuje rolę i zadania komisji parlamentarnych • wyjaśnia sposób powstawania koalicji rządowej i opozycji oraz relacje między nimi 		
Władza wykonawcza w państwie demokratycznym	<ul style="list-style-type: none"> • egzekutywa • głowa państwa • rząd w państwie demokratycznym • biurokracja 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>głowa państwa, rząd</i> • charakteryzuje rodzaje głów państwa • opisuje skład i zadania rządu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>egzekutywa, biurokraci</i> • omawia funkcje i zasady organizacji władzy wykonawczej • charakteryzuje sposoby wybierania głów państwa i zakres ich kompetencji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>egzekutywa polityczna, egzekutywa urzędnicza</i> • omawia czynniki wpływające na pozycję premiera w rządzie i państwie • przedstawia rolę biurokratów w zarządzaniu państwem 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje relacje między władzą wykonawczą a władzą ustawodawczą i elektoratem w systemie prezydenckim, półprezydenckim, parlamentarno-gabinetowym, parlamentarno-komitetowym i kanclerskim 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wady i zalety monarchii i republiki • ocenia wpływ biurokratów na sposób funkcjonowania państwa
Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> • partycypacja obywatelska • bezpieczeństwo socjalne • ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji • patologie życia publicznego • korupcja • demagogia • populizm • nepotyzm i klientelizm 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bezpieczeństwo socjalne, patologia, korupcja</i> • opisuje rodzaje korupcji i podaje jej przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>emancypacja, demagogia</i> • podaje sposoby i przykłady walki z korupcją na przykładzie Polski • opisuje wpływ bezpieczeństwa socjalnego na stabilność systemu demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partycypacja obywatelska, antyglobalizm, alterglobalizm, populizm, nepotyzm, klientelizm</i> • omawia cechy charakterystyczne partycypacji obywatelskiej • przedstawia narzędzia partycypacji obywatelskiej • opisuje zjawiska populizmu i demagogii oraz ich wpływ na współczesną demokrację 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji oraz ich znaczenie dla współczesnej demokracji • przedstawia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ bezpieczeństwa socjalnego na stabilność systemu demokratycznego • ocenia wpływ korupcji na funkcjonowanie państwa i relacje między obywatelami a państwem • porównuje i ocenia zjawiska populizmu i demagogii oraz ich wpływ na współczesną demokrację • ocenia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa

System polityczny RP

<p><i>Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • konstytucja i jej funkcje • zasady ustroju RP • system rządów w Polsce • suwerenność a prawo międzynarodowe • procedura zmiany konstytucji • stany nadzwyczajne • stan wojenny • stan wyjątkowy • stan klęski żywiołowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>konstytucja</i> • wymienia typy konstytucji • wymienia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje konstytucji • opisuje typy konstytucji • charakteryzuje zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje atrybuty konstytucji jako ustawy zasadniczej • omawia polskie tradycje konstytucyjne • przedstawia strukturę <i>Konstytucji RP z 1997 r.</i>, • opisuje procedurę zmiany ustawy zasadniczej • charakteryzuje rodzaje stanów nadzwyczajnych, sposoby ich wprowadzania i kompetencje organów państwa w tym zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia system rządów w Polsce, • przedstawia relacje między prawem krajowym i międzynarodowym, w tym unijnym 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje argumenty uzasadniające lub odrzucające konieczność zmiany <i>Konstytucji RP</i> • ocenia realną możliwość zmiany ustawy zasadniczej.
<p>Parlament Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sejm i senat • wybory • posłowie i senatorowie • organy sejmu i senatu • funkcjonowanie sejmu i senatu • skrócenie kadencji parlamentu • funkcje parlamentu • Zgromadzenie Narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm, senat parlament</i> • wymienia funkcje parlamentu polskiego • wymienia organy Sejmu i Senatu: <i>Konwent seniorów, Prezydium Sejmu, Prezydium Senatu, klub poselski, Koło poselskie, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, komisje sejmowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze, inicjatywa ustawodawcza, Zgromadzenie Narodowe</i> • charakteryzuje strukturę i funkcje parlamentu polskiego • opisuje cechy charakterystyczne wyborów do sejmu i senatu • omawia obowiązki, zadania i uprawnienia posłów i senatorów • tłumaczy, na czym polega kontrolna funkcja parlamentu • omawia rolę i zadania <i>Zgromadzenia Narodowego</i> • wymienia rodzaje większości w parlamencie: <i>większość zwykła, większość</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dieta poselska, absolutorium, interpelacja poselska, zapytanie poselskie</i> • omawia rolę i zadania senatu w strukturze parlamentaryzmu polskiego • charakteryzuje sposób funkcjonowania sejmu i senatu • określa uwarunkowania, w jakich może nastąpić skrócenie kadencji parlamentu w Polsce • opisuje proces legislacyjny w parlamencie polskim • przedstawia tryb uchwalania ustawy budżetowej • wymienia uprawnienia parlamentu w zakresie powoływania i odwoływania organów 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje skład, zadania i funkcje organów wewnętrznych sejmu i senatu • charakteryzuje uprawnienia parlamentu wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia rolę i zadania senatu w strukturze parlamentaryzmu polskiego

			<i>bezwzględna, większość kwalifikowana</i> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia proces legislacyjny w Polsce 	władzy publicznej <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje większości w parlamencie: <i>większość zwykła, większość bezwzględna, większość kwalifikowana</i> 		
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> • model prezydentury w Polsce • zasady wyboru prezydenta • kadencja prezydenta • uprawnienia wobec parlamentu, rządu, władzy sądowniczej, • prezydent a bezpieczeństwo państwa • uprawnienia w polityce zagranicznej • odpowiedzialność prezydenta 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inicjatywa ustawodawcza, weto ustawodawcze</i> • określa uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, rządu i władzy sądowniczej • wymienia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>desygnacja, Rada Bezpieczeństwa Narodowego, prerogatywy</i> • charakteryzuje zasady wyboru Prezydenta RP • omawia uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, w relacjach z rządem oraz wobec władzy sądowniczej • przedstawia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa i w polityce zagranicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>prezydentura arbitrażowa, arbitraż ustrojowy, arbitraż polityczny, Rada Gabinetowa, odpowiedzialność konstytucyjna, odpowiedzialność polityczna,</i> • przedstawia model prezydentury w Polsce • opisuje pozycję prezydenta w systemie rządów w Polsce • omawia zakres odpowiedzialności Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia uwarunkowania i skutki zawieszenia lub usunięcia Prezydenta RP z urzędu • wyjaśnia, w jakich okolicznościach następuje opróżnienie urzędu Prezydenta RP • wymienia najistotniejsze prerogatywy Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia pozycję Prezydenta RP w systemie ustrojowym państwa polskiego
Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> • procedura powołania rządu • zmiana rządów i ministrów • odpowiedzialność polityczna Rady Ministrów • rząd mniejszościowy • administracja rządowa • kompetencje wojewody • służba cywilna w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>premier, minister, wojewoda, rada ministrów</i> • wymienia kompetencje Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>służba cywilna</i> • omawia skład Rady Ministrów • opisuje procedurę powoływania rządu • przedstawia strukturę i zadania administracji rządowej • charakteryzuje kompetencje wojewody 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rząd większościowy, rząd mniejszościowy, administracja zespolona, administracja niezespolona</i> • przedstawia uwarunkowania, w jakich może nastąpić zmiana rządu i ministrów w trakcie trwania kadencji sejmiku • omawia sposób pociągania całej Rady Ministrów i poszczególnych ministrów do 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia okoliczności, w jakich powoływany jest rząd mniejszościowy oraz określa sposób jego funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia pozycję premiera w systemie ustrojowym państwa polskiego • ocenia sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce

				<p>odpowiedzialności politycznej przed sejmem</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zadania i sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce 		
Sądy i trybunały	<ul style="list-style-type: none"> • struktura sądownictwa w Polsce • konstytucyjne zasady działania sądów • Sąd Najwyższy • Krajowa Rada Sądownictwa • Trybunał Konstytucyjny • skarga konstytucyjna • Trybunał Stanu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wymiar sprawiedliwości, sąd, Trybunał Stanu, Trybunał Konstytucyjny</i> • przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce • wymienia konstytucyjne zasady działania sądów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>skarga konstytucyjna, odpowiedzialność konstytucyjna</i> • opisuje strukturę sądownictwa w Polsce • charakteryzuje konstytucyjne zasady działania sądów • omawia kompetencje Sądu Najwyższego, Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kasacja, pismo procesowe</i> • omawia strukturę i kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa • przedstawia strukturę Sądu Najwyższego, Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego • opisuje sposób funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego • tłumaczy, jaką funkcję pełni skarga konstytucyjna 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełni Krajowa Rada Sądownictwa • omawia elementy skargi konstytucyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie skargi konstytucyjnej dla funkcjonowania państwa
Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego	<ul style="list-style-type: none"> • Najwyższa Izba Kontroli • Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich • Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji • prokuratura • policja • Instytut Pamięci Narodowej • procedura lustracyjna • Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów • Urząd Komunikacji Elektronicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zadania i działalność Urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich • wymienia zadania i działalność policji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zasada apolityczności, lustracja</i> • charakteryzuje działalność kontrolną NIK • przedstawia zadania i działalność KRRiT 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>kasacja</i> • omawia zadania i działalność IPN • wymienia osoby podlegające obowiązkowi lustracyjnemu • charakteryzuje procedurę lustracyjną • opisuje zadania i działalność UOKiK • przedstawia zadania i działalność UKE 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia strukturę NIK, prokuratury i IPN • omawia sposób powoływania prezesa Najwyższej Izby Kontroli, rzecznika praw obywatelskich, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, prokuratora generalnego, prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zasadność prowadzenia lustracji w Polsce
Samorząd	<ul style="list-style-type: none"> • samorząd 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia procedurę 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia funkcjonowanie

terytorialny w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • formy samorządu • struktura samorządu terytorialnego • zadania samorządu terytorialnego • organy samorządu terytorialnego • referendum lokalne • źródła dochodów samorządów • procedura uchwalania budżetu • nadzór nad samorządem terytorialnym 	<p>terminów: <i>samorząd, gmina, powiat, województwo</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia strukturę samorządu terytorialnego w Polsce 	<p>terminu: <i>decentralizacja, centralizacja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje różne formy samorządu • omawia cechy charakterystyczne samorządu terytorialnego w Polsce • opisuje zadania własne gminy, powiatu i województwa • przedstawia skład i zadania organów stanowiących i wykonawczych gminy, powiatu i województwa 	<p>terminów: <i>subwencja, dotacja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zakres zadań samorządu terytorialnego • określa warunki, w jakich może się odbyć referendum lokalne • wymienia źródła dochodów samorządu lokalnego 	<p>uchwalania budżetu jednostek samorządowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kto i w jaki sposób sprawuje nadzór nad samorządem terytorialnym 	samorządu terytorialnego w Polsce
-----------------------	---	--	---	---	--	-----------------------------------

Kultura, media, edukacja

Kultura i pluralizm kulturowy	<ul style="list-style-type: none"> • kultura w ujęciu opisowym i normatywnym • kultura elitarna, masowa, narodowa i ludowa • kontrkultura • subkultura • religia a kultura • proces przejścia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kultura, kultura wysoka, kultura masowa, kultura narodowa, kultura ludowa, tolerancja</i> • wymienia cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>subkultura, akceptacja, kontrkultura</i> • omawia źródła i cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej • opisuje rodzaje subkultur i podaje ich przykłady • porównuje postawy tolerancji i akceptacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>folklor, pluralizm kulturowy, wielokulturowość, multikulturalizm</i> • wyjaśnia różnice między opisową a normatywną definicją kultury • opisuje formy folkloru • omawia przyczyny narodzin kontrkultury i charakteryzuje różne rozumienia tego pojęcia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>etnografia, folklorizm</i> • porównuje cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej • określa zależność między religią a kulturą i życiem publicznym w Polsce • omawia proces przechodzenia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zjawiska pluralizmu kulturowego i wielokulturowości, a także ich wpływ życie społeczne oraz kulturalne
Współczesne spory światopoglądowe	<ul style="list-style-type: none"> • aborcja • eutanazja • kara śmierci • genetyka • inżynieria genetyczna • prawa mniejszości 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>aborcja, eutanazja</i> • omawia istotę współczesnych sporów światopoglądowych na przykładzie aborcji, eutanazji i kary śmierci 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inżynieria genetyczna, GMO</i> • omawia osiągnięcia inżynierii genetycznej • charakteryzuje problem równouprawnienia mniejszości seksualnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>eugenika</i> • przedstawia założenia <i>Powszechnej deklaracji o genomie ludzkim i prawach człowieka</i> • omawia etyczną stronę badań genetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje własne stanowisko w sporze • przedstawia argumenty popierające lub krytykujące różne postawy wobec sporów światopoglądowych 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia osiągnięcia inżynierii genetycznej • ocenia etyczną stronę badań genetycznych • ocenia uregulowania prawne dotyczące aborcji i kary śmierci w Polsce • ocenia problem

	seksualnych		• charakteryzuje problem kary śmierci			równouprawnienia mniejszości seksualnych
Opinia publiczna	<ul style="list-style-type: none"> kształtowanie się opinii publicznej rola opinii publicznej marketing społeczny historia badań opinii publicznej metody badań opinii publicznej ośrodki badania opinii publicznej w Polsce wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: <i>opinia publiczna</i> rozdziela opinię publiczną od opinii społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sondaż, ankieta, wywiad, sonda</i> omawia rolę opinii publicznej opisuje najczęściej stosowane metody badania opinii publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>public relations, marketing polityczny, próba reprezentatywna</i> przedstawia proces kształtowania się opinii publicznej opisuje public relations i marketing polityczny przedstawia wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia historię badań opinii publicznej wymienia ośrodki badań opinii publicznej w Polsce porównuje public relations z marketingiem politycznym 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ opinii publicznej na życie społeczne i polityczne na przykładzie współczesnej Polski
Środki masowego przekazu	<ul style="list-style-type: none"> media na świecie i w Polsce funkcje mediów niezależność i pluralizm mediów etyka mediów i dziennikarzy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: <i>media</i> omawia funkcje mediów tłumaczy, na czym polega zasada wolności słowa 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: <i>globalna wioska</i> przedstawia klasyfikację środków masowego przekazu określa, na czym polega niezależność i pluralizm mediów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: <i>tabloid</i> charakteryzuje kierunki rozwoju mediów na świecie i w Polsce uzasadnia, dlaczego media nazywane są „czwartą władzą” omawia etyczne zasady mediów i pracy dziennikarzy 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zadania Rady Etyki Mediów 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia rolę i funkcje mediów w polskim życiu publicznym
Edukacja w XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> rozwój szkolnictwa zadania szkoły współczesnej edukacja wobec wyzwań społeczeństwa informacyjnego kształcenie ustawiczne edukacja a rynek pracy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zadania współczesnej szkoły w zakresie nauczania i wychowania 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega proces uczenia się przez całe życie charakteryzuje rolę społeczną szkoły dawniej i współcześnie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: edukacja nieformalna charakteryzuje wpływ współczesnej szkoły na kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje rozwój szkolnictwa na przestrzeni dziejów omawia programy unijne realizujące ideę uczenia się przez całe życie 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ współczesnej szkoły na kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego ocenia wpływ uczenia się przez całe życie na współczesne społeczeństwo
Umiejętności	Źródła	• zna i wymienia rodzaje	• opisuje cechy	• porównuje różnorodne	• ocenia wiarygodność	• zajmuje samodzielne

praktyczne		<p>źródeł</p> <ul style="list-style-type: none"> • czyta źródła i wyciąga z nich proste informacje przy pomocy nauczyciela • przy pomocy nauczyciela szuka źródeł informacji na temat zjawisk społecznych, politycznych, gospodarczych 	<p>charakterystyczne źródeł</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje źródła i wyciąga z nich informacje • samodzielnie szuka różnych źródeł informacji 	<p>źródła</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje źródła • korzysta samodzielnie z różnorodnych źródeł • rozwiązuje zadania typowe 	<p>źródeł</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski z różnorodnych źródeł • korzysta z publikacji naukowych • swobodnie rozwiązuje zadania problemowe 	<p>stanowisko po przeanalizowaniu źródeł</p> <ul style="list-style-type: none"> • łączy wiedzę z różnych dziedzin • swobodnie korzysta z publikacji naukowych • podejmuje się wykonywania zadań dodatkowych • w sposób twórczy rozwiązuje zadania
------------	--	--	--	--	---	---

UWAGA

Ocena niedostateczna – Uczeń:

- nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Wiedza społeczeństwie – klasa II

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Metody dydaktyczne: Zgodnie z podstawą programową zajęcia mają na celu zapoznanie uczniów z zjawiskami życia publicznego oraz wyrobienie u nich umiejętności obywatelskich. Służy temu nie tylko program, ale przede wszystkim forma prowadzenia zajęć. Oprócz tradycyjnej rozmowy nauczającej prowadzonej przy zastosowaniu materiałów multimedialnych, przewiduje się samodzielną pracę uczniów nad tekstami źródłowymi, pracę uczniów w grupach a także zajęcia w pracowni komputerowej. 10% treści nauczania w klasach realizujących poziom podstawowy jest realizowane w formie projektu edukacyjnego.

Postępy uczniów w nauce są sprawdzane poprzez oceny bieżące:

obligatoryjnie:

- pisemna odpowiedź testowa z danego działu (UWAGA: Sprawdziany pisane niesamodzielnie będą oceniane na ocenę niedostateczny – uczeń ma prawo do ponownego zaliczenia sprawdzianu w terminie ustalonym przez nauczyciela; W razie nieobecności na sprawdzianie, uczeń pisze zaległą pracę na najbliższej lekcji; Uczeń ma prawo do uzyskania wyższej oceny w ciągu 2 tygodni od otrzymania o niej informacji; Sprawdziany zapowiadane są z min. tygodniowym wyprzedzeniem)
- obowiązkowy projekt / zadanie – uczeń, który nie wykona projektu / zadania w ustalonym przez nauczyciela terminie otrzyma ocenę: niedostateczny

fakultatywnie:

- odpowiedź ustna – z trzech ostatnich tematów lekcyjnych
- niezapowiedziana lub zapowiedziana kartkówka z trzech ostatnich tematów lekcyjnych
- udział w lekcji, odpowiedzi na nowe pytania – aktywność oceniana raz w semestrze
- referat
- udział w dyskusjach i debatach
- praca z materiałem źródłowym

Przy ustalaniu oceny z pisemnej odpowiedzi testowej bierze się pod uwagę następujące kryteria:

- 1) **zaliczenie wszystkich zadań na danym poziomie** (75% poprawnych odpowiedzi z zadania lub min. 80% punktów uzyskanych na danym poziomie) **lub**
- 2) **wykazanie się umiejętnościami na wyższych poziomach i uzyskanie minimalnej wymaganej liczby punktów według następującej punktacji:**

poziom procentowy	ocena
0 – 39 %	niedostateczny
40 – 50 %	dopuszczający
51 – 70 %	dostateczny
71 – 89 %	dobry
90 – 98 %	bardzo dobry
99-100 %	celujący

W każdym okresie uczeń musi otrzymać minimum 3 oceny według następującej skali:

- 1 – niedostateczny
- 2 – dopuszczający
- 3 – dostateczny
- 4 – dobry
- 5 – bardzo dobry
- 6 – celujący

Przewiduje się również wpis „0”, który informuje ucznia i opiekuna prawnego o braku wykonania konkretnego zadania.

Wszystkie oceny są opisane w dzienniku elektronicznym.

Uczeń może być nieklasyfikowany w przypadku, gdy jego frekwencja na lekcjach wyniosła poniżej 51 % i nie ma podstaw do wystawienia oceny zgodnie z procedurami WSO.

Procedury uzyskania ocen okresowych i oceny końcoworocznej oraz sposób odwołania od tych ocen reguluje Statut szkoły.

UWAGA! Szczegółowe wymagania na poszczególne oceny z każdego tematu są dostępne na stronie szkoły, u nauczyciel prowadzącego oraz w bibliotece.

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

1. Praca z uczniem zdolnym:

Indywidualizacja pracy poprzez:

- ❖ przydzielanie uczniom zdolnym trudniejszych zadań podczas pracy grupowej lub indywidualnej
- ❖ stwarzanie uczniom zdolnym sytuacji wyboru zadań, ćwiczeń o większej skali trudności lub prac dodatkowych
- ❖ różnicowanie stopnia trudności prac domowych
- ❖ stopniowe zwiększanie wymagań, także wykraczających poza podstawę programową
- ❖ przydzielanie uczniom zdolnym specjalnych ról: asystenta, lidera itd.
- ❖ wsparcie w przygotowaniach do konkursów, olimpiad i matury

2. Dostosowania wymagań edukacyjnych dla ucznia o inteligencji niższej niż przeciętna:

- ❖ omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
- ❖ pozostawiania więcej czasu na jego utrwalenie,
- ❖ podawanie poleceń w prostszej formie,
- ❖ unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć,
- ❖ częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu,
- ❖ unikanie pytań problemowych, przekrojowych,
- ❖ wolniejsze tempo pracy,
- ❖ prowadzenie raz w tygodniu zajęć dodatkowych.

3. Dostosowania wymagań edukacyjnych dla ucznia z specyficznymi trudnościami w uczeniu się: dysortografia, dysleksja, dysgrafia:

- ❖ uwzględnienie trudności z zapamiętywaniem pojęć,
- ❖ w czasie odpowiedzi ustnych uczeń wspomagany jest poprzez otrzymanie pytań naprowadzających,
- ❖ więcej czasu na przypomnienie, wydobywanie z pamięci nazw, terminów,
- ❖ częstsze powtarzanie i utrwalanie materiału,
- ❖ przy ocenie prac pisemnych nie uwzględnia się poprawności ortograficznej ,
- ❖ sprawdzeniu podlega wiedza merytoryczna a nie treść,
- ❖ akceptowanie pisma drukowanego na kartkówkach i sprawdzianach,
- ❖ akceptowanie pisma drukowanego przy zadaniu domowego lub napisanego na komputerze,
- ❖ możliwość zamiany pracy pisemnej na ustną lub uzupełnienia odpowiedzi pisemnej wypowiedzią ustną,
- ❖ prowadzenie raz w tygodniu zajęć dodatkowych.

PRAWA, PRZYWILEJE I OBOWIĄZKI UCZNIĄ:

Uczeń ma prawo:

- ❖ do nauki
- ❖ wolności przekonań i religii
- ❖ wolności wypowiedzi i wyrażania opinii
- ❖ wolności od przemocy fizycznej i psychicznej
- ❖ ochrony prywatności
- ❖ ochrony zdrowia
- ❖ proceduralne (dochodzenie swoich praw w odpowiednich instytucjach)

Przywileje ucznia:

W związku z realizacją rozległej podstawy programowej na jednej godzinie lekcyjnej w tygodniu przewiduje się tylko **jedno** zgłaszanie nieprzygotowania do lekcji w ciągu **całego roku szkolnego**. Nauczyciel ma prawo nie przyjąć zgłoszenia w przypadku, gdy uczeń nie posiada ocen niezbędnych do uzyskania oceny semestralnej lub końcoworocznej.

Uczeń ma obowiązki:

- ❖ zachowywać się podczas zajęć w sposób odpowiedzialny,
- ❖ rzetelnie poszerzać wiedzę i umiejętności,
- ❖ postępować w sposób uczciwy i prawy
- ❖ przestrzegać zasad kultury i współżycia społecznego poprzez szanowanie drugiego człowieka.
- ❖ wyłączyć i schować urządzenia elektroniczne rejestrujące i odtwarzające obraz lub dźwięk przed wejściem do sali na zajęcia lekcyjne. (UWAGA: na lekcjach obowiązuje zakaz używania przez uczniów telefonów komórkowych, tabletów, dyktafonów, itp., o ile nauczyciel wyraźnie nie poleci posługiwania się ww. urządzeniami).